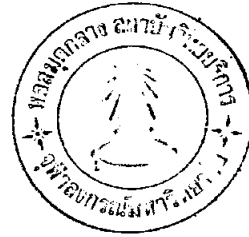

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชาติไทยเป็นชาติเก่าแก่ มีวัฒนธรรมคือความละเอียดอ่อนในความรู้สึก ใน
ขนบประเพณี ในความกตัญญู และในรสนิยมมาช้านาน ความงามหรือสุนทรีย์ภาพทางศิลปะต่าง
ต่าง ๆ ของไทย อาทิ ความงามในดนตรี ความงามในนาฏศิลป์ ความงามในจิตรกรรม
ความงามในสถาปัตยกรรม ความงามในวรรณคดี เป็นความงามที่สามารถโน้มน้าวจิตใจ
คนให้อ่อนโยน สงบเยือกเย็นลงได้อย่างประหลาด เป็นความงามที่เราจะชื่นชมได้อย่าง
ไม่รู้จักจืดจาง ความงามเหล่านี้มีอยู่มากมายในสมบัติทางวัฒนธรรมของเรา¹ อาทิ ความ
งามของจิตรกรรมไทยคือ

ที่ม่วงก็ม่วง เป็นมันแสง

ต้นไม้ไผ่พริ้งทั้งกิ่งใบ

สารพัดหยักยื่นเหมือนอย่าง เป็น

ที่แดงก็แดงดังชาติสี

ปักนกทกได้ไต่ตามกัน

แลเขม่นจิกกันแล้วบินผัน

ความงามของสถาปัตยกรรมไทยคือ

อันฉัตรปราสาททั้งสาม

สีมูขุ่หม่อมมาศสะอาคตา

ทรงงามสูงเงื่อมกลางเวหา

ใบระกาแกมแก้วประกอบกัน

¹ดูน ประภาววิวัฒน์, "คำกล่าวรายงานของผู้อำนวยการอบรม." ในเอกสาร
การอบรมทางวัฒนธรรม โดยคณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรมของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วย
การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ระหว่างวันที่ 23 - 31 สิงหาคม
2511, หน้า 59 - 60.

ขอฟ้าช่วยเพียงเฉื่อยชก
มุข เก็จทองคากนกพัน

บราดีที่ลคมุขกระสัน
บุษบกสุวรร รดงามพูนท

ความงามของเสียงดนตรีไทยคือ

ปีระนาของกลองประโคมดัง
มโหรีปีไหนจับใจแจ้ว
ทุกทั้ที่สัมผัสบุรุษก็ผูกพัน

ระฆังหึ่งหึ่งวางลงกรางกรีน
วิเวกว่่วงกลองโยนตะโพนกระหิม
รุกษาครั้มครอบแสงพระจันทร์

ความงามของนาฏศิลป์ไทย

เทพนมปฐมพรหมสี่หน้า
หึ่งกวาง เกินคงหงส์บิน
อัครนางนอนถนอมร เกลา
เมขลาโยนแก้วแหวไว
ลมพัดยอกทองพรหมนิมิต
ย้ายท่ามัจฉารมสาคร

สอดสร้อยมาลาเจดนิณ
กินรินเลียบถ้ำอำไพ
หึ่งแซกแก้วมาลาเพียงไหล
มยุเรศพ่อนในอัมพร
หึ่งพิสมัยเรียงหมอน
พระสี่กรสว่างจักรฤทธิรงค์

เกี่ยวกับวัฒนธรรมบ้านต่าง ๆ นี้ ม.ค.ป็น มาลากูด ได้แต่งร้อยกรองพรรณนา
ไว้อย่างไพเราะดังนี้

ในโลกนี้มีอะไร เป็นไทยแท้
ซึ่งผลิตออกนอกผลแก่คนมา
อนึ่งศิลป์งามเกินเป็นของชาติ
อีกคนตรีร่ำร่ายลวดลายไทย
และอย่าลืมจิตใจแบบไทยแท้
กำเนิดธรรมจริยาเป็นอาภรณ์

ของไทยแน่นหรือคือภาษา
รวมเรียกวาวรรณคดีไทย
เช่นปราสาทปรากฏทองอันมองใส
อวดโลกได้ไทยแผ่อย่างแน่นอน
เรือพ่อแม่ฝั่งธรรมคำสั่งสอน
ประจักษ์โลกเห็นเราเป็นไทย

แล้วยังมีประเพณีระเบียบ
เป็นของรวบรวมไทยให้คงไทย
ใคร้เช่นเห็นรัชสมัยชาติ
ล้วนไทยแท้ไทยแท้ไทยเรามี

ซึ่งไม่มีที่เปรียบในชาติไหน
นี่แหละประโยชน์ในประเพณี
เหลือประหลาดล้วนเห็นเป็นศักดิ์ศรี
สิ่งเหล่านี้คือวัฒนธรรม¹

ดังนั้นจึงนับว่าวัฒนธรรมมีความสำคัญอย่างสูงและมีคุณค่าต่อมนุษยชาติทั้งหมดอย่าง
มีอาจควานนับได้ ประชาชาติที่เจริญแล้วจึงก้าวไกลยิ่งขึ้นเรื่อยๆ เศรษฐกิจและพยายามแสดงออกให้ประชาชน
ได้รับรู้ถึงวัฒนธรรมอันรุ่งเรืองของคนอยู่เสมอ ตลอดจนพยายามสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้น
เพื่อที่จะสืบทอดสิ่งที่ตั้งงามต่อไปยังอนุชนของตน แต่การสร้างนั้นทำได้ยากยิ่งกว่าการทำลาย
โดยเฉพาะงานในการสร้างวรรณคดีเป็นงานที่สร้างขึ้นได้โดยยาก เพราะเป็นงานประณีต
ที่ต้องใช้กำลังปัญญาเป็นอย่างมาก แม้กระนั้นกวีบรรพบุรุษของเราก็ทำได้ยอดเยี่ยม นับตั้งแต่
ชาติไทยได้ตั้งหลักฐานมั่นคงมาแต่ครั้งกรุงสุโขทัย บรรพบุรุษผู้เป็นกวีของเราได้ตั้งหน้า
ตั้งตาสร้างสรรค์วรรณคดีไว้อย่างมากมายก่ายกอง เริ่มต้นด้วยพ่อขุนรามคำแหง ผู้ทรง
ประดิษฐ์ตัวอักษรไทยขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 1826 พระมหาธรรมราชาลิไทยได้ทรง
รจนาไตรภูมิอภินิหาร เพื่อสอนคนสมัยนั้นให้เห็นบาปบุญคุณโทษในการบำเพ็ญชีวิตประจำวัน
ต่อมายุคกรุงศรีอยุธยาเรามีกวีทุกชั้นช่วยกันสร้างวรรณคดีสำคัญ ๆ เรามีสมเด็จพระบรม
ไตรโลกนาถ ผู้โปรดให้สร้างมหาชาดิกำหลวง เรามีพระมหาราชครูผู้เริ่มแต่งสมุทรโฆษ
คำฉันท์ เรามีศรีปราชญ์แต่งอนิรุทธคำฉันท์ ในยุคกรุงธนบุรีสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีเองก็
ทรงแต่งวรรณคดีทั้ง ๆ ที่พระองค์มีพระราชภาระทางการรักษา ยุคกรุงรัตนโกสินทร์เรามี
ยุคทองแห่งวรรณคดีในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ในสมัยพระบาทสมเด็จพระ
พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เกิดวรรณคดีทั้งแบบตะวันตกและตะวันออกไว้เป็นสมบัติของชาติ
อย่างไพศาล บัดนี้กวีที่อาจพรรณนามาเพียงบางท่านได้ล่วงลับไปแล้ว แต่งงานนิพนธ์ของท่าน

¹ม.ล.ปิ่น มาลากุล "วัฒนธรรม" ในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เล่ม 1 (กรุงเทพมหานคร : อรุณสภา, 2520), หน้า 169.

ตกเป็นมรดกส่วนรวมของเราสืบมาจนบัดนี้ หน้าทีของเราผู้เป็นชนรุ่นหลังจึงจำเป็นต้อง
รักษามรดกเหล่านั้นไว้ด้วยดี การสงวนรักษาย่อมรักษาแต่สิ่งที่ดีไว้ วรรณคดีไทยเรามีอะไร
บ้างที่ดี บุคคลย่อมต้องการอาหารทางใจ ความเบิกบานสำราญใจ ความงดงาม สิ่งเหล่านี้
เราจะไถ่จากวรรณคดี¹

บรรพบุรุษของเราได้พบได้สัมผัสสิ่งที่ดีค่ามิได้เหล่านี้ ได้ตระหนัก ได้ประจักษ์ถึง
คุณค่าความงามของศิลปวัฒนธรรมไทย อันเป็นมรดกตกทอดมาจากรบรรพบุรุษ ได้
ช่วยกันวางแผนชำระรักษาไว้ เป็นมรดกตกทอดแก่อนุชน แต่เป็นต้นาเสียใจที่มีอยู่
ระยะหนึ่ง อนุชนของเราส่วนหนึ่งหาได้ภูมิใจกับสมบัติวัฒนธรรมของตนไม่ กลับถึง
ปัญหาว่าจะปลูกฝังสมบัติอันมีลักษณะ เป็นเอกลักษณ์ของชนนี้ให้หมดไปดีหรือไม่ ทั้งนี้
เป็นปัญหาที่ไมนาเลยสำหรับคนที่นับตัวเองว่าเป็นปัญญาชนจะฟังตั้ง เพราะชาติ
ไหน ๆ ที่พุ่งหลอกจากเอกจักรวรรดินิยม เป็นนายก็พยายามหาเอกลักษณ์ของชาติ
เพื่อเอาใจแสดงแก่โลกว่า ชาติของตนนั้นเก่าแก่มีวัฒนธรรมมาช้านาน แต่ชาติไทย
ที่เพียบพูนด้วยสมบัติเอกลักษณ์เหล่านั้นอยู่แล้วกลับรอนใจที่จะทำลายสมบัติของตน
นั้นเสีย สงสัยว่าตายอมให้ลบเลือนวรรณกรรม นาฏศิลป์ คนตรี สรรพสมบัติทาง
วัฒนธรรมเหล่านี้เสียหมดสิ้นแล้ว เมื่อถึงเวลาที่จะเผชิญกับขบวนการวัฒนธรรมของ
นานาชาติ แม้แต่กับชาติที่เพิ่งเป็นเอกราชในภาพทวีปคือแอฟริกา ปัญญาชนเหล่านั้น
จะยกเอาอะไรออกไปประชันกับระบอบออกัสต์ของพวกปิกมีหรือพวกเผ่าแอฟริกันอื่น ๆ²

ปฏิกริยาของคนรุ่นใหม่ที่มีต่อวรรณคดีไทย อันเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน
วรรณคดีไทยในโรงเรียน ที่มีผู้รวบรวมไว้มีลักษณะและระดับต่าง ๆ กันดังนี้คือ ประการ
แรกคนรุ่นใหม่รู้สึกเบื่อหน่ายที่จะอ่านและเรียนวรรณคดีไทย เพราะเนื้อหาล้าสมัย ครูเขย
สอนไม่สนุก ประการที่สอง รู้สึกเกลียดชังวิชาวรรณคดีไทย เพราะต้องท่องจำ กระจุก สอน
แบบเผด็จการ ประการที่สาม รู้สึกกลัววิชาวรรณคดีไทย เพราะเคยสอบตก ไคคะแนน
ไม่ดีเมื่อเทียบกับวิชาอื่น กระจุกคะแนน ประการสุดท้าย รู้สึกว่าวรรณคดีไทยมีคุณค่า แต่ก็
มองไม่เห็น หรือออกมาไม่ได้

¹ เจื้อ สตะเวทิน, "การรักษาวรรณคดี" ศูนย์ศึกษา 14 (พฤษภาคม, 2500):

² ศุภร บุนนาค, "พระลอ" ใน ปากไถ่ฉบับวรรณกรรมวิพากษ์ (กรุงเทพมหานคร :
สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย, 2518), หน้า 15 - 16.

ชลธิรา กลัคอยู่ ได้วิเคราะห์สาเหตุแห่งปฏิกริยาเหล่านี้ นอกเหนือจากสาเหตุทางค่านิยมและความสามารถของนักเรียนนักศึกษาเป็นการส่วนตัวแล้ว ย่อมเป็นผลมาจากปัจจัยต่อไปนี้ ประการแรก ครูผู้สอนอาจมีลักษณะต่อไปนี้ ไม่สามารถดึงดูดจิตใจผู้เรียนแก่ตัวเรียวร้อยเป็นแบบแผนมากจนเกินไป เกร็งขริบหรือเข้มงวดจนผู้เรียนรู้สึกอึดอัด มีวิทยุสูงเกินไปจนทำให้เกิดช่องว่างทางความคิด ไม่ติดตามความเคลื่อนไหวของสังคม ไม่เข้าใจความเปลี่ยนแปลงของสังคม ทศนคติหรือค่านิยมจึงไม่อาจจะสมานเป็นรอยเดียวกับผู้เรียนได้ ประการที่สอง วิธีสอนไร้วิธีป้อน ยึดยึดคความรู ประเมินค่าวรรณคดีโดยวางไว้มันแทนบุรุษ แนวการสอนดูเหมือนจะเป็นประชาธิปไตยแต่ที่จริงไม่ใช่ สอนแต่สิ่งที่เหนือคืด ไม่โยงให้สัมพันธ์กับสังคมปัจจุบัน ประการที่สาม หลักสูตรและเนื้อหาของหลักสูตรอาจจะมีลักษณะมากเกินไป น้อยเกินไป เจาะลึกเกินไป แยกเกินไป กว้างเกินไป ซ้ำซ้อน เนื้อหายากเกินไป เนื้อหาไม่สัมพันธ์กับสังคมปัจจุบัน เป็นต้น และประการสุดท้าย การวัดผลแนวข้อสอบไม่ตรงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ลักษณะวิชาวรรณคดีเป็นนามธรรมมากกว่ารูปธรรม หรืออย่างนอยก็กำกวมกัน แต่การวัดผลเน้นที่ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงมากเกินไป การให้คะแนนเข้มงวดเกินไป¹

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ² ได้ปรารภถึงการสอนวรรณคดีไทยว่า ได้สอนกันจนเสียไปแล้ว นักเรียนก็เสียไปแล้ว และครูก็เสียไปแล้วเหมือนกัน ที่ว่าดังนี้เพราะเหตุผลต่อไปนี้ ประการแรก สอนจนไม่เป็นวรรณคดีก็กลายเป็นแบบเรียนศัพท์และอุปมาอุปไมย ประการที่สอง สอนจนกลายเป็นแบบเรียนวัฒนธรรมอย่างแคบ และประการสุดท้ายสอนโดยไร้เป็นแบบเรียนศีลธรรมอย่างแคบ ในเรื่องวรรณศิลป์เกือบไม่เอาใจใส่เลย อย่างมากครูก็บอกให้ว่ามีกตอนตรงนั้น ตรงนี้เพราะ นักเรียนเกือบไม่

¹ชลธิรา กลัคอยู่, "การสนองตอบปฏิกริยาของนักเรียนใหม่ที่มีต่อวรรณคดีไทย," อักษรศาสตร์พิจารณา 2 (สิงหาคม 2517) : 21 - 24.

²ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, "ค่านิยมใหม่กับวรรณคดีไทยเก่า," อักษรศาสตร์พิจารณา, 14.

เคยคิดเองเลยว่าตรงไหนนักเรียนคนหนึ่งคนใดชอบและไม่ชอบ ความถึกเชิงวิจารณ์เกือบ
ไม่เกิดเลยและการตีความเกือบไม่มีเลย

การที่นักเรียนเบื่อและไม่อยากเรียนวรรณคดีไทยนั้น ศุภร บุนนาค¹ ได้กล่าว
ย่ำว่า ไม่ใช่เพราะวรรณคดีเหล่านั้นหย่อนคุณค่าสมบัติ แต่เป็นเพราะวงการศึกษาของเรา
ล่าช้าต่อการปรับปรุงวิธีการสอน และให้ความสำคัญแก่ภาษาไทยน้อยเกินไป น้อยจนกระทั่ง
ไม่มีผู้สนใจฝึกฝนสิ่งที่ควรรู้ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วความรู้ที่ควรจะมีเพื่อเผื่อแผ่แก่นักเรียนก็
บกพร่อง นักเรียนจึงขาดทั้งความศรัทธาที่ต่อกวีและวิชานั้นโดยตรง

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ² ได้กล่าวถึงฐานะของวรรณคดีไทยแต่เดิมว่า
ชาวบ้านรักชอบวรรณคดี เพราะวรรณคดีให้ความสุขแก่เขา องค์ประกอบของกระบวนการ
ประพันธ์ของวรรณคดีเป็นสิ่งสำเร้งอารมณ์ทางโลกประสาท จึงเข้าใจกับท่านองเพลง เป็น
ที่สปีใจของนักร้องนักดนตรี ดังจะสังเกตได้จากความที่ไธรวงศ์กับเครื่องสายและมโหรีมาจาก
เสภาขุนนางขุนแผนและอิเหนาเสียประมาณเก้าสิบเปอร์เซ็นต์ สะท้อนให้เห็นความนิยมของ
ประชาชนรุ่นเก่าในวรรณคดีเหล่านั้น แต่เป็นที่น่าเสียดายที่วิธีการสอนที่ไธกันในปัจจุบันนี้
ไม่ทำให้หวังได้เลยว่ามรดกทางวรรณกรรมจะตกทอดสืบต่อไปถึงชนรุ่นหลังได้ ได้กล่าว
แล้วว่าความรักเดียวเชื่อมโยงกันไม่ได้ ต้องให้เกิดจากน้ำใสใจจริง การที่จะให้เกิดน้ำใจรัก
วรรณคดีนั้นต้องอาศัยวิถีที่แนบเนียน เมื่อใดควรให้อ่านแก่เพียงผิวเผิน เมื่อใดควรล่อ
ให้วิพากษ์วิจารณ์ เมื่อใดควรชี้แจงว่าสิ่งใดเป็นสิ่งสมมติ ไม่ใช่ให้ตีหักเอาเป็นความจริง
สิ่งใด เป็นสัญลักษณ์และเป็นสัญลักษณ์ของอะไร อย่างไร การให้เข้าใจที่พินิจจำเป็น

¹ศุภร บุนนาค, "พระลอ," ในปากโก๋ฉบับวรรณกรรมวิพากษ์, หน้า 17.

²ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, "หัวใจของวรรณคดีไทย," ในวรรณไวทยากร
รุ่มนุบบทความทางวิชาการถวายพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปกนประพันธ์ ในโอกาส
ที่พระชนม์มครบ 80 พรรษาวันวิบุรณ์ 25 สิงหาคม 2514, โครงการตำราสังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทย
วัฒนาพานิช, 2514), หน้า 63.

แต่จะต้องให้เข้าใจความหมายใจ เพื่อจะใคร่เข้าถึงลักษณะของวรรณคดีให้เร็วที่สุดที่
 วยและสมรรถภาพจะพาเข้าถึงได้ วรรณคดีเป็นความสุข ซึ่งหมายความว่าต้องมีเพื่อนร่วม
 สนุกด้วยกัน น้อยนักที่มนุษย์จะชอบทำอะไรคนเดียวทั้งโดยไมต้องการ เพื่อนร่วมทำร่วมสนุก
 ในวิชากรการคุยกันเป็นเรื่อง เป็นข้อความรู้ในห้อง เรียนเรียกว่าอภิปราย กิจกรรมนี้ควร
 ดำเนินไปเพื่อให้นักเรียนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจในศิลปะของชาติ เพื่อให้เข้าใจ
 เอกลักษณะของชาติตน ไม่เป็นความทุกข์ทรมาน การวิพากษ์วิจารณ์นั้น ผู้เขว้าย่อมต้องทำ
 ฝึกบ้างถูกบ้าง แต่ถึงโลกแล้ว ถ้าเราเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงความคิดเห็นของเขา
 เขาก็จะรู้สึกว่าเขาเป็นเจ้าของด้วยคนหนึ่ง ไม่ใช่ใครเป็นเจ้าของวรรณคดี คนหนุ่มคนสาว
 ควรจะรับฟัง เราอาจให้เขารับฟังเราได้ด้วยวิธีการที่เขาจะคิดว่าถูกต้องกับศิษย์เป็นอันหนึ่ง
 อันเดียวกัน ต่างก็เป็นผู้รับมรดกอันล้ำค่าของบรรพบุรุษด้วยกัน นอกจากให้มีการอภิปราย
 แสดงความคิดเห็นและมีการชี้แจงเท่าที่ควรแล้ว ในสถานศึกษาไม่น่าละเลยสิ่งทีเนื่องกับ
 วรรณคดี ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ เป็นก้นว่าการละครและดนตรี นักเรียนนักศึกษาไม่ค่อยมี
 โอกาสฟังหรืออ่านโดยสัมพันธ์กันเคย. ในขณะเดียวกันนักการละครและนักการดนตรี
 โดยเฉพาะนักร้องก็ไม่ค่อยเอื้อกับภาพพะระของบทกวี เราจะได้ฟังบ่อย ๆ ว่านักร้อง
 เปลี่ยนคำที่สำคัญแก่ความไพเราะในบทเพลง ทำให้เกิดความเสียดสรของถ้อยคำ แสดงให้
 เห็นว่าเขาไม่ถึงวรรณคดี ศิลปะทั้ง 3 ที่กล่าวมาแล้วนั้น ควรเป็นเครื่องสนับสนุนกันและกัน
 ผู้ที่สนใจในศิลปะอย่างหนึ่งน่าจะสนใจกับศิลปะที่เกี่ยวข้องกันใกล้เคียงไปด้วย ศิลปะทั้ง 3 นี้
 เป็นศิลปะอันวิจิตร มีความลึกซึ้งซับซ้อน จะเรียนและนำมาแสดงกันอย่างผิวเผินย่อมทำให้
 เกิดความเสื่อมแก่เอกลักษณะของชาติเรา แต่ความเจริญจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อจวาทัยสถานการ
 ศึกษา กับผู้ที่มีความห่วงใยกับอนาคตของชาติ ที่จะให้ความสนับสนุนอย่างแท้จริงอีก
 กำนหนึ่ง¹

ผู้วิจัยเห็นว่า ดนตรีและนาฏศิลป์เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับวรรณคดีอย่างใกล้ชิดมาก
 ที่สุด เพราะนาฏศิลป์ดองอาศัยบทร้องจากวรรณคดี เพื่อประกอบการรำว่าให้ถูกต้อง และ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 154 - 155.

เนื่องจากนาฏศิลป์ที่ถือถึงพร้อมด้วยคุณลักษณะ 5 ประการคือ ถ้าวละครงาน รำงาน ร้องเพราะ คนตรีเพราะ และบทกลอนดี ดังนั้นวรรณคดี นาฏศิลป์ และดนตรี จึงต่างก็พึ่งพาและส่งเสริมซึ่งกันและกัน ฉะนั้นการส่งเสริมให้เยาวชนของเราเรียนนาฏศิลป์และดนตรีไทย ก็จะต้องทำให้สนใจในวรรณคดีไทยได้ เพราะเนื้อเพลงที่ใช้ขับร้องหรือใช้รำล้วนมาจากวรรณคดีไทยเรื่องใดเรื่องหนึ่งทั้งนั้น เหตุนี้วงการศึกษาก็มาจึงได้นำวิธีการสอนแบบสหสัมพันธ์ (Correlation) มาใช้ โดยรวมวิชาที่คล้าย ๆ กันเข้าด้วยกัน และสอนวิชาต่าง ๆ ให้สัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน นอกจากนั้น ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ์¹ ได้เสนอแนะว่า หลักสูตรควรจัดให้นักเรียนได้เรียนวิวัฒนาการทางศิลปะทุกชนิด เช่น จิตรกรรม สถาปัตยกรรม ดนตรี นาฏศิลป์ และวรรณศิลป์ โดยสอนตามที่เหมาะสมแก่วัยและพื้นฐานความรู้ของนักเรียน แล้วก็ให้เขาเลือกศิลปะชนิดใดชนิดหนึ่ง เรียนก่อนข้างดีก็ เพราะแต่ละคนนิยมศิลปะไม่เหมือนกันและไม่เสมอกัน และเมื่อเลือกเรียนศิลปะชนิดใดแล้วก็ย่อมต้องเรียนศิลปะสัมพันธ์ใกล้เคียงกันด้วยอีกเล็กน้อย เท่าที่เป็นมาจะเห็นว่านักเรียนไทยถูกบังคับให้เรียนวรรณคดีที่เป็นบทละคร โดยที่ครูไม่เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างละครกับวรรณคดีจีนนั้นเลย

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะแขนงต่าง ๆ นั้น คนไทยเรารู้ในคุณค่าของความสัมพันธ์นี้มาแต่โบราณกาลแล้ว ละครไทยมิได้ใช้ความสามารถในทางฟอเรนรำแต่อย่างเดียว แต่เป็นที่รวมของศิลปะแขนงอื่น ๆ ด้วย เราให้ความสำคัญกับบทร้อง ละครของเราจึงต้องฟังวรรณคดี เราให้ความสำคัญต่อดนตรี ละครของเราจึงต้องฟังดุริยางคศิลป์ มาในระยะหลังนี้เราก็เริ่มให้ความสำคัญกับการสร้างฉากและการให้แสงสี เราจึงต้องหันไปฟังจิตรกรรมและประติมากรรมด้วย² ฉะนั้นเมื่อสอนวรรณคดีที่เป็นบทละคร ผู้วิจัย

¹ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ์, "การสอนภาษาไทยกับกานนิยมในปัจจุบัน," วิทยาสาร 26 (10 มกราคม 2518) : 35.

²เจกนา นาควิริยะ, "ศิลปะและอักษรศาสตร์," ศูนย์ศึกษา 16 (มีนาคม 2512) : 10 - 24.

เห็นควรจะได้เน้นในด้านความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะแขนงต่าง ๆ ด้วย เมื่อเน้นการสอนแบบสหสัมพันธ์เช่นนี้ เทคโนโลยีก็เข้ามามีส่วนสำคัญในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพทั้งด้านปริมาณและด้านคุณภาพ ตามเป้าหมายที่วางไว้

เทคโนโลยีหรือเทคนิควิทยาทางการศึกษา (Educational Technology) หมายถึงการประยุกต์เอาเทคนิค วิธีการ แนวความคิด อุปกรณ์ และเครื่องมือใหม่ ๆ มาใช้เพื่อช่วยแก้ปัญหาทางการศึกษา ทั้งในด้านการขยายงาน (Quantitative Measure) และด้านการปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอน เทคนิควิทยาทางการศึกษาจึงครอบคลุมเรื่องสำคัญ ๆ 3 ด้านด้วยกัน คือประการแรก การเอาเครื่องมือและอุปกรณ์ใหม่ ๆ มาใช้ในการเรียนการสอน รู้จักกันในนามไฮสท์เทคโนโลยี (Hardware) จะเห็นว่าไฮสท์เทคโนโลยีหลายอย่างไม่ได้เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยทางการเรียนการสอนโดยเฉพาะ แต่เรานำมาประยุกต์ในทางการศึกษา เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องบันทึกเสียง วิทยุ โทรทัศน์ และเครื่องคำนวณอิเล็กทรอนิกส์ (Computer) เป็นต้น ปัจจุบันมีเครื่องมือบางประเภทเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยทางการศึกษาโดยตรง เช่น เครื่องช่วยสอน (Teaching Machine) ประการที่สอง การผลิตวัสดุการสอนแนวใหม่ (Instructional Materials) รู้จักกันในนามวัสดุการสอน (software) ซึ่งรวมถึงการผลิตตำรา แบบเรียน เอกสาร หัดสูท วัสดุ และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ในแนวใหม่ ตัวอย่างของวัสดุการสอนแนวใหม่ที่กำลังได้รับความสนใจอย่างแพร่หลายก็คือบทเรียนสำเร็จรูป (Programmed Instruction) นอกเหนือไปจากการพัฒนาทางด้านไฮสท์เทคโนโลยีและการผลิตวัสดุการสอนแนวใหม่แล้ว ประการสุดท้าย เทคนิควิทยาทางการศึกษายังครอบคลุมถึงการใช้เทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ ในการเรียนการสอนด้วย เช่น การจัดชั้นเรียนแบบไม่แบ่งระดับชั้น (Non-Graded Plan) การสอนเป็นคณะ (Team Teaching) การจัดการวางสอนแบบยืดหยุ่น (Flexible or Modular Scheduling) เป็นต้น¹

¹ วิจิตร ศรีสุวรรณ, "เทคนิควิทยาทางการศึกษา," ศูนย์ศึกษา 16 (กันยายน - ตุลาคม 2512) : 21.

ผู้วิจัยเห็นว่าในบรรดาวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในทางการเรียนการสอน บทเรียนสำเร็จรูปเป็นสิ่งที่น่าสนใจและนำมาใช้ในการสอน บทเรียนสำเร็จรูปและเครื่องสอนที่มีประสิทธิภาพสูง อาจจะใช้สอนนักเรียนได้คราวละ 500 คน แต่ละคนสามารถเรียนรู้ได้ตามกำลังความสามารถของกันอีกด้วย¹ บทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างถูกหลักวิชามีประโยชน์หลายประการ ที่เห็นเด่นชัดคือ²

1. ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเรียนด้วยตนเอง ตามอัตราความสามารถของตน
2. สามารถสนองความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี เด็กเรียนเร็วก็ก้าวหน้าไปเร็ว เด็กเรียนช้าก็เรียนไปตามความสามารถ ไม่จำเป็นต้องเรียนรอไปพร้อม ๆ กัน
3. ช่วยแบ่งเบาภาระครูในการสอนข้อเท็จจริงต่าง ๆ ทำให้ครูมีเวลาเตรียมบทเรียนที่ต้องการความสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น
4. อาจช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูได้บ้าง โดยการช่วยลดอัตราการสอนและเพิ่มชั่วโมงการเรียนตามลำพังของนักเรียน

การตัดสินใจสร้างบทเรียนสำเร็จรูปของผู้วิจัยนั้น ผู้วิจัยได้พิจารณาความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้³

1. ความเหมาะสมที่จะนำมาทำบทเรียนสำเร็จรูป
2. หากเนื้อหาเหมาะสมจะเขียนบทเรียนแบบใด
3. จะเสนอบทเรียนในรูปแบบใด เช่น เสนอในรูปแบบหนังสือ ฟิล์มสตริป หรือรูปใด

¹ Benjamin Fine, "Teaching Machines" (New York : Sterling Publishing Company, 1962), 9.

² วิจิตร ศรีสอาน, "เทคนิควิทยาทางการศึกษา," หน้า 30.

³ สุนันท์ ปัทมาคม, "การสร้างบทเรียนสำเร็จรูป," เอกสารประกอบการเรียนวิชา Programmed Instruction. แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาคปลาย ปีการศึกษา 2517, หน้า 13.

เมื่อพิจารณาความเหมาะสมในร้านค้าต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือก
 เลือกร้านงานวิจัยเรื่อง "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทปวิชาภาษาไทย เรื่อง
 อธิเนหาตอนศึกกะหมิงกุธนิง สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" เพราะความเหมาะสม
 ในร้านจะนำมาทำบทเรียนสำเร็จรูป เป็นเนื้อหาที่บรรจุอยู่ในหลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับ
 มัธยมศึกษาตอนปลาย และยังไม่เคยมีใครสร้างไว้ก่อน เมื่อเนื้อหาเหมาะสมแล้ว ผู้วิจัยได้
 ตัดสินใจเลือกแบบในการเขียนโดยเน้นการสอนแบบสหสัมพันธ์ เพราะเป็นวรรณคดีที่เป็น
 บทละคร โดยจะเสนอบทเรียนในรูปแบบบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทป เพราะมีความ
 เหมาะสมกว่าการเขียนเป็นหนังสือแบบเรียนธรรมดา

บทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทปนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นภาพและได้ยินเสียง
 ไปพร้อมกัน ภาพที่นักเรียนเห็นก็จะเป็นภาพการแสดงละครในท้องถื่น ตลอดจนภาพจิตรกรรม
 เรื่องอิเหนาอันวิจิตร การได้ยินเสียงไปพร้อม ๆ กับเห็นภาพ นอกจากจะเป็นคำบรรยาย
 และการอ่านทำนองเสนาะแล้ว ก็ยังมีเสียงดนตรีประกอบการแสดงละครและเสียงเพลงไทย
 จากวรรณคดีเรื่องอิเหนาอันเพราะฟังอีกด้วย เป็นทางชักจูงให้นักเรียนตื่นเต้นและสนใจ
 บทเรียน นักเรียนก็จะเรียนวรรณคดีประเภทบทละครได้อย่างสนุกสนาน เข้าถึงความ
 ไพเราะได้มากขึ้น ความเบื่อหน่าย ไม่เห็นคุณค่าก็จะหายไป เมื่อนักเรียนเกิดความภาค
 ภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของคนแล้ว สายใยแห่งศิลปวัฒนธรรมอันงดงามของไทยเราก็จะ
 เป็นเครื่องเชื่อมให้คนไทยรวมกันได้ ความมั่นคงของชาติก็จะดำรงอยู่ตลอดไป

บทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทปเป็นอุปกรณ์การสอนส่วนหนึ่งของเทคโนโลยี
 ทางการศึกษาที่น่าสนใจ และนำมาใช้ในการสอนวรรณคดีเป็นอย่างดี โดยเฉพาะ
 วรรณคดีที่เป็นบทละคร ผู้วิจัยคาดว่า จะได้ประโยชน์มากที่สุดคงเหลือต่างกัน หนึ่ง ยัง
 ไม่มีผู้ใดได้ทำงานวิจัยในลักษณะนี้นัก เพราะการลงทุนเพื่อการวิจัย ต้นทุนประเดิม
 สูง แต่ผู้วิจัยเชื่อว่าเมื่อใช้เป็นจำนวนมากในโรงเรียนต่าง ๆ ถัดเจ็ดร้อยห้าจะถูกลง
 ความคิดที่ว่า การใช้เทคโนโลยีในการศึกษาเป็นการแพงเกินไป ประเทศค่อยพัฒนาไม่
 สามารถจะทำได้นั้น เป็นความคิดที่ไม่ถูกต้อง ที่ถูกควรกล่าวว่าประเทศที่ค่อยพัฒนาจะ

หลีกเลี่ยงไม่ใช้เทคโนโลยีในทางการศึกษา เพื่อแก้ปัญหาของถนนที่ย่อมไม่ได้ ความสูญเสียเปล่าเพราะการศึกษานั้นมันนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงเกินกว่าที่ประเทศด้อยพัฒนาจะทนได้ ประเทศที่พัฒนาไปแล้วอาจจะยังมีเพียงพอที่จะทนกับความสูญเสียเปล่าเช่นนั้นได้ ที่เชื่อกันว่าการศึกษาคือยอมมีราคาแพง การศึกษาที่ไม่ยอมมีราคาถูก จะไม่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง ที่จริงนั้นการศึกษาคือไม่ยอมมีราคาแพงเพราะความสูญเสีย การศึกษาที่ให้ผลอย่างแท้จริงเป็นสิ่งที่ไม่มีราคาถูกกว่า¹ ผู้วิจัยหวังว่าบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทปเรื่องอิเหนาก่อนศึกษาคณะหนึ่งนี้ จะมีส่วนช่วยกระตุ้นให้ผู้สร้างบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทปเรื่องอื่น ๆ ในวิชาภาษาไทยให้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเทคนิค การสร้าง การใช้ และประโยชน์ของบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทป
2. เพื่อสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทปวิชาภาษาไทยเรื่องอิเหนาก่อนศึกษาคณะหนึ่ง สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทปที่สร้างขึ้น
4. เพื่อนำวิธีการสอนแบบสหสัมพันธ์ (Correlation) โดยการรวมศิลปะที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวรรณคดีที่เป็นมหะกร อาทิ นาฏศิลป์ คุริยางคศิลป์ ตลอดจนจิตรกรรมมาใช้

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹จรรยา วงศ์สายัณห์, "เทคโนโลยีในทางการศึกษา" ในประมวลบทความเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา, กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (พระนคร : อรุณสภา, 2515), หน้า 40.

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาหลักสูตร ประมวลการสอน และหนังสืออ่านภาษาไทย สำหรับรายวิชา ท.503 และ ท.504 เรื่องอิเหนาตอนศึกกะหมังกูหนึ่ง
2. ทหาวิธีการสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทปให้เหมาะสมกับสาระในบทเรียน
3. รวบรวมบันทึกเสียงเพลงไทยในวรรณคดีเรื่องอิเหนา ละครในเรื่องอิเหนา และภาพประกอบเรื่องอิเหนาตอนศึกกะหมังกูหนึ่ง
4. กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของบทเรียน
5. สร้างแบบทดสอบสำหรับทดลองก่อนและหลังบทเรียนตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และนำไปทดลองสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 40 คน ที่เคยเรียนเรื่องนี้มาแล้ว เพื่อวิเคราะห์และปรับปรุงแบบทดสอบก่อนนำมาใช้ทดสอบจริง
6. ดำเนินการสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทป ตามขั้นตอนดังนี้
 - 6.1 จัดทำสคริปต์บทเรียน
 - 6.2 ดำเนินการถ่ายทำสไลด์
 - 6.3 จัดอ่าคัมภีรตามเนื้อหา
 - 6.4 ดำเนินการบันทึกเสียงคำบรรยายและการซิงโครไนซ์
7. ทดลองหาประสิทธิภาพของบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทปกับตัวอย่างประชากรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 - 7.1 ชั้นหนึ่งคน 1 ครั้ง
 - 7.2 ชั้นกลุ่มเล็ก 1 ครั้ง ใช้นักเรียน 10 คน
 - 7.3 ชั้นภาคสนาม 1 ครั้ง ใช้นักเรียน 100 คน
8. นำผลการทดลองภาคสนามมาวิเคราะห์ด้วยสถิติ เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนและประเมินผลตามมาตรฐาน 90/90

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้

1. ผลการวิจัยนี้จะทำให้เกิดบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทปเรื่องอิเหนาคอนติงกะหมิงดูหนึ่ง สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้น
2. บทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทปที่สร้างขึ้นนี้จะช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องบทละครในเรื่องอิเหนาคี่ขึ้น
3. ผลการวิจัยจะทำให้เห็นคุณค่าของบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทป ว่ามีประโยชน์ต่อการสอนวิชาภาษาไทยเพียงใด
4. ผลการวิจัยจะเป็นแรงกระตุ้นให้มีการสร้างและใช้บทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทปในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยมากขึ้น
5. ผลการวิจัยจะเป็นการกระตุ้นให้มีการสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทปในวิชาอื่น ๆ และเรื่องอื่น ๆ ต่อไป
6. ผลการวิจัยจะเป็นแรงกระตุ้นให้มีการนำวิธีการสอนแบบสหสัมพันธ์ (Correlation) มาใช้ในการสอนวิชาภาษาไทยเรื่องอื่น ๆ มากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. เนื้อหาของบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทปที่จะสร้างขึ้น มีขอบเขตตามเนื้อหาที่ปรากฏในหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีพุทธศักราช 2518 ของกระทรวงศึกษาธิการ
2. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 111 คน

สมมุติฐานของการวิจัย

บทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทปที่สร้างขึ้นนี้ จะใช้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90

ความจำกัดของการวิจัย

1. ผลการวิจัยครั้งนี้อาจคลาดเคลื่อนได้ เนื่องจากนักเรียนไม่คุ้นเคยกับการเรียนด้วยบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทป
2. บทเรียนนี้ทดลองใช้กับประชากรที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม ปีการศึกษา 2521 เท่านั้น ผลการทดสอบประสิทธิภาพของบทเรียนจึงยังไม่อาจแน่ใจว่าจะใช้ได้ดีสำหรับนักเรียนคนอื่น ๆ ที่มีสภาพแตกต่างกันออกไป

006387

คำจำกัดความของการวิจัย

1. บทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทป หมายถึงบทเรียนที่สร้างขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง ประกอบด้วยสไลด์ชุดขนาด 2 x 2 นิ้ว เป็นภาพที่เกิดจากการถ่ายภาพด้วยกล้องถ่ายภาพ โดยใช้ฟิล์มสีรีเวอร์ซัล (Colour Reversal Film) ซึ่งเป็นฟิล์มถ่ายรูปที่กลับในตัว คือออกมาสีตามธรรมชาติเบอร์ 135 ถ่ายทำเป็นเรื่องราวตามลำดับเนื้อหา แต่ละภาพจะมีคำบรรยายภาพประกอบเพลงไทย ซึ่งบันทึกลงในเทปบันทึกเสียงขนาด $\frac{1}{4}$ นิ้ว แฉวนำสไลด์และเทปมาทำซิงโครไนซ์กัน (Synchronize) โดยใช้เครื่องซิงโครไนซ์เซอร์ (Synchronizer) ต่อเข้ากับเครื่องฉายสไลด์และเครื่องบันทึกเสียง เมื่อนำเครื่องมือทั้งสองนี้ไปใช้ ภาพสไลด์ที่ปรากฏบนจอจะมีเสียงบรรยายเนื้อหาประกอบที่สัมพันธ์กับภาพ เมื่อเสียงบรรยายสำหรับภาพหนึ่ง ๆ หมด ภาพจะถูกเปลี่ยนโดยอัตโนมัติตามสัญญาณที่ทำซิงโครไนซ์ไว้ แล้วเสียงบรรยายจะบรรยายภาพใหม่ต่อไป เมื่อจบเนื้อหาในแต่ละช่วงสั้น ๆ จะหยุดให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดแบบเลือกตอบเป็นเช่นนี้ติดต่อกันไปจนจบเรื่อง

2. กรอบ (Frame) ในการวิจัยนี้ หมายถึง ภาพสไลด์แต่ละภาพพร้อมทั้งคำบรรยาย

3. ประสิทธิภาพของบทเรียน คือการเขียนบทเรียนครั้งนี้ถือเกณฑ์มาตรฐาน

90 ตัวแรกหมายถึงค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละของจำนวนคำตอบที่นักเรียน
ตอบถูกต้องจากบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์ไทย

90 ตัวหลังหมายถึงค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละของแบบสอบถามที่นักเรียนทำได้อ
หลังจากเรียนบทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์ไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย